
miniBUDZOGÁŇ

NÓRSKO-SLOVENSKÝ SPOLOK č. 1/2002

Už píšeme mesiac máj a pred Vami leží prvé číslo miniBudzogáňa a prvá pozvánka na spoločné stretnutie členov i priateľov spolku. Minulý rok sme sa stretli 6x, hoci na druhú polovicu roka nám to vyšlo iba raz.

Pre tých, čo na poslednom stretnutí neboli – bolo to na novom mieste, v útulných miestnostiach modernej škôlky, a objavilo sa tam viacero nových tvárí. V predvianočnej nálade sa nás tam zišlo skoro tridsať, spievali sa koledy, pilo víno a jedli koláče.

Jedným z dôvodov, že sme sa v poslednej dobe stretli zriedkavejšie je, že klubová miestnosť na rezidencii ambasády, kde sme sa doteraz stretávali, je neprístupná kvôli celkovej rekonštrukcii budovy.

Táto prestávka nám snáď dala možnosť zamyslieť sa: Chceme sa, my, Slováci v Nórsku stretávať? Chýba nám kontakt s krajanmi?

Možno mnohým tento kontakt v každodennom naháňaní nechýba, ale stretávať by sme sa mali. Predovšetkým to platí pre 1. generáciu Slovákov, nás, ktorí sa narodili a vyrástli na Slovensku. Nemyslím len nás, starých. Myslím aj mladých a nových, ktorí do Nórska prišli po páde komunistického režimu v Európe. Sme Slováci, a aj keď by sme sa ako snažili, Nórmu sa nestaneme. Ako to povedal „maďarský“ spisovateľ a humorista George Mikes v knihe „Ako sa stať cudzincom“ (Angličanom): „Napodobňujte Angličanov a buď sa vám to nepodari a budete smiešni, alebo sa vám to podari a budete ešte smiešnejší“. Koľkokrát závidím Maďarom ich prirodzený šovinizmus, tam kde je moderátny. Bodaj by sme aj my Slováci boli hrdší na svoj pôvod a identitu.

Kedysi sme sa stretávali „ilegálne“, po bytoch krajanov a na stretnutí prichádzali ľudia z blízka i z ďaleka. Z časopisov slovenských spolkov v iných krajinách sa dozvedám, že nielen náš spolok bojuje s malým záujmom Slovákov o stretávanie sa, o aktívnu prípravu podujatí a prácu v krajaňských spolkoch.

Niet nad čím plakať, či sťažovať sa. Slováci – emigranti boli kedysi v situácii, že mohli cestovať po celom svete, iba nie do Československa. Nielenže tam nemohli cestovať, ale aj písomný, či telefonický styk bol obmedzený hrozbou možného odpočúvania, či otvárania listov. Za týchto podmienok je jasné, že akákoľvek možnosť stretnutia s krajanmi bola pre našinca vzácnou udalosťou. Aká to len bola vzácnosť, keď niekde bolo možno ochutnať kúsok oštiepka, bryndzové halušky, či domácu klobásu. Pozrieť si slovenský film, prečítať dobrú knihu. Táto túžba je naďalej v nás, len je ju v dnešnom globalizovanom svete oveľa ľahšie realizovať rozličnými spôsobmi. Požívame si sem rodiny, priateľov, sami tam, na Slovensko, hocikedy cestujeme. Volávame si a mejlujeme a vôbec nemáme pocit, že sme ďaleko od seba. Koľkokrát, alebo ako dlho na Slovensku každý rok ste? Ako si predstavujete život v penzii? Bude to tu v Nórsku, presťahujete sa do Španielska, alebo to bude medzi svojimi na Slovensku? Je dôležité nezablokovať si cesty, kontakty.

Problematika spolupráce spolku s ambasádou sa existenciou krajaňského spolku vedie ako červená niť. Doteraz sú jednotlivci, ktorým koexistencia spolku s ambasádou vadí. Sú to pozostatky dávnej minulosti, keď Slováci – emigranti boli pre ambasádu persona non grata, neexistovali, a boli medzi nami aj takí, ktorí sa ani neodvážili prejsť po ulici, na ktorej sa nachádzala ambasáda.

Ja si myslím, že je prirodzené, že s ambasádou krajaňský spolok spolupracuje. Prináša to prospech pre obe strany. Ambasáda je zdrojom informácií a kontaktným miestom pre úradné záležitosti krajanov vo vzťahu k Slovensku. Pre ambasádu je styk s krajanmi ďalším kanálom v ich práci, poslaní tu.

Vlado Branko

Veľvyslanectvo Slovenskej republiky informuje...

Milí krajanovia, chceli by sme Vás informovať, že v termíne 8. – 26. 7. 2002 sa uskutoční 6. ročník letného jazykového kurzu slovenského jazyka pre krajanov, ktorý organizuje Ministerstvo školstva SR v spolupráci s Ústavom jazykovej a odbornej prípravy Univerzity Komenského v Bratislave. Kurz je určený krajanom z celého sveta, ktorí majú záujem o zdokonalenie sa v materinskom jazyku, respektíve o získanie základných poznatkov zo slovenčiny. Záujemcovia o predmetný kurz sa môžu prihlásiť na našom veľvyslanectve v termíne do 25. mája 2002. V tejto súvislosti Vás tiež informujeme, že náklady na pobyt (poplatok za kurz, strava, ubytovanie, exkurzie a vreckové) hradí Ministerstvo školstva SR. Náklady na cestu si hradí účastník sám.

radi by sme do vašej pozornosti odporučili internetové rádio www.internetradio.sk, na ktorom už v súčasnosti vysiela viac ako 40 rádii rôzneho druhu a zamerania. Na tejto internetovej strane sú okrem iných pripojené aj štyri slovenské regionálne rádiá (rádio DÚHA z Dubnice nad Váhom, rádio TOP z Košíc, rádio VÝCHOD z Prešova, či rádio ŽILINA), päť českých rádii a jedno rádio z Poľska. V sekcii špeciálnych rádii nájdete rozhlasové stanice, sprostredkujúce aktuálne informácie z rôznych regiónov Slovenska, v hudobnej sekcii je viac ako 40 rádii rôzneho hudobného zamerania.

Naozaj môže za všetko?

Štefan Šimák

Mikuláša Dzurindu už nebaví počúvať sústavné reči o tom, že za všetko zlé je zodpovedný fúzatý bicyklista. Možno nevie, že tam, kde sa krajina netopí v blahobyte, kritizuje vládu nielen opozícia, ale otáčajú sa k nej chrbtom aj tí, ktorí ju volili. Premiér by sa teda nemal čudovať, že ho všetci mlátia hlava-nehlava a nemajú pre neho slovo uznania.

Fakt však je, že dnes sa už ani nepokúša prelievať slzy nad tým, v akom stave prevzal Slovensko po svojich predchodcoch. Teraz už totiž zbiera plody nedostatočnej snahy svojej vlády oživiť ekonomiku, naštartovať sociálnu reformu a rozbehnúť rozvojové programy. Škodoradostné Mečiarove vízie o tom, že koalíčný politický zlepenec nebude nikdy fungovať, sa ukazujú v ešte horších farbách. Dzurindova vláda však nezlyhala na nezmieriteľnej rozdielnosti názorov koalíčných strán, ale na malosti tých, ktorí vládu sústavne ovplyvňovali.

Ak Mečiarovi jeho odporcovia vyčítali, že mu v krvi koluje boxerská minulosť, Dzurindu tešilo, že ho prirovnávajú k bežcovi na dlhé trate. Maratóncom možno ubieha čas veľmi pomaly, terajší predseda vlády však s hrôzou zistil, že sa k cieľu blíži nečakane rýchlo a nevítajú ho vavrínovým vencom pre víťaza. Je to tak aj preto, že prvé dva roky viac staval na taktiku ako na výkon. Po voľbách podľahol lákadlu premeniť Slovenskú demokratickú koalíciu z jednorazovej volebnej strany na trvalú politickú silu a keď sa mu to nepodarilo, musel založiť novú SDKÚ. Súčasne sa mu zdalo nevhodné pritlačiť na ľavicových spojencov a presadiť balíček ekonomických opatrení. Prvé dva roky bol skôr predsedom úradníckej vlády ako reformátorom.

Na rozdiel od Mečiara spáchal Dzurinda len málo dedičných hriechov. Pre Alianciu nového občana boli však také závažné, že mu ich nikdy nedokáže odpustiť. Sľub dvojnásobného zvýšenia plátov považuje podpredseda ANO Ľubomír Lintner za taký dôležitý, že s človekom, ako je Dzurinda, do budúcej vlády rozhodne nepôjdu. Aliancia s nedefinovateľným spojencom pre istotu radšej nesľubuje nič. Nie je isté, či Rusko s Lintnerom nedokázali nič vymyslieť, alebo si už robia alibi pre voľby, ktoré budú o štyri roky.

Ešte prísnejší je Robert Fico, ktorý vyčíta Dzurindovi doslova všetko. Dokonca aj to, že nepresadil zákon o preukazovaní pôvodu majetku, ktorý mohol spôsobiť vážne problémy niektorým Ficovým spolupracovníkom a štedrým sponzorom. Aj keď mu to umožňoval farmársky zákon, nedal váhavý Dzurinda zastreliť ani jedného Cigána pri krádeži zemiakov na Spiši. Fico sa už s predsedom vlády nedokáže ani rozprávať - a to už je čo povedať, pretože k účastníkom snemu Hnutia za demokratické Slovensko sa dokázal prihovoriť najmenej dvakrát. Ficove a Ruskove postoje sa dajú pochopiť. Blížia sa voľby a na kritike Mečiara sa už do parlamentu dostať nedá. Mečiarovci majú viac ako štvrtinu voličov istú. S maďarskou desatinou sa počítať tiež

nedá a o hŕstku nacionalistov nemá rozumný človek záujem. Útočiť treba na nerozhodný tábor vládnych strán, ktorých voliči sa zožierajú neriešiteľnou otázkou, koho voliť. Pozoruhodné je, že dnes dávajú od Dzurindu ruky preč práve tí, ktorí mu spôsobili najviac problémov. Voliči s lepšou pamäťou im to však zabudnú len ťažko. Ak totiž premrhali celé roky intrigovaním a podrážaním vlastnej vlády, je takmer isté, že v tom budú pokračovať aj v budúcnosti.

Lavičiari sa za svoju nemohúcnosť a demagógiu potrestali sami. Najprv tým, že si vybojovali posty ministrov práce a sociálnych vecí a financií. Prvý nedokázal zabezpečiť ľuďom prácu, druhý sa stal symbolom chudoby. Svojím populizmom zmarili príležitosť presadiť vládny balíček úsporných opatrení v čase, keď ho verejnosť očakávala. Hrou na najlepších privatizačných poradcov dokázali pokaziť cenu za Slovenský plynárenský priemysel o celé miliardy. Namiesto toho, aby sa starali o skutočné záujmy pracujúcich ľudí, umárali nás všetkých sústavnými spormi. Nakoniec sa utopili v bahne politických intríg a korupčných škandálov.

Takmer nevinne vyzerajú kádeháci. S vyhlásením Jána Čarnogurského o tom, že jeho rezort spravodlivosti splnil volebný program s veľkým predstihom, možno súhlasiť len za predpokladu, že bol už dopredu rozhodnutý problémy neriešiť. Čarnogurský hneď na prvom zasadnutí nového kabinetu podrazil Dzurindu odmietnutím vládneho programu. Odštartoval tak opozičnú činnosť proti vláde, v ktorej sám sedel. Dnes sa nám Kresťanskodemokratické hnutie snaží predstaviť v najlepšom svetle. Nový predseda sa po americkom vzore prihovára divákovi s detičkami v náručí a sníva o tom, aké by to bolo krásne neplatiť takmer žiadne dane a žiť v blahobyte so šťastnou rodinou. Kádeháci sa celé štyri roky pripravovali na nové voľby a šancu na zlepšenie života ľudí ešte v tomto volebnom období obetovali straníckym záujmom.

Nielen mnohí občania, ale aj koalíční partneri sú ochotní prisahať, že za všetko zlé môže fúzatý bicyklista. Dost ľudí však vidí, že Dzurinda vytrvalo pracoval. Ak aj neoslnil, priviedol nás pred brány Severoatlantickej aliance a Európskej únie a pomohol tak všetkým. V izolácii od prosperujúceho sveta totiž ani budúca vláda nedokáže splniť predstavy ľudí o lepšom živote.

Prebrané z Plus 7 dní č. 18. 2002

Ubytovanie v Bratislave?

Ponúkam na prenájom pekný 2-izbový byt v Bratislave v Ružinove.

Cena od 1.400 Nkr / týždeň. 4-5 osôb.

Tlf: 22 50 49 36. Foto a bližšie informácie

www.branko.as/leilighet

NAD POPOLOM THORA HEYERDAHLA

O jeho skone som sa dozvedel zo slovenských rozhlasových správ, 18.apríla 2002 vo večerných hodinách. "V severotalianskej obci Colla Micheri," povedal hlásateľ, "dnes vo veku 87 rokov zomrel slávny nórsky vedec a cestovateľ, Señor Kon-Tiki, Thor Heyerdahl." Vedel som, že bol vážne chorý, takže ma táto správa ani veľmi neprekvapila. Predsa som však pocítil zvláštne pohnutie, asi také, aké som svojho času zažil pri zvestiach o smrti L.Armstronga, J.Wericha, Ch.Chaplina, S.Daliho, F.Felliniho alebo A.Sacharova. Aj Thor Heyerdahl patril k tým ľuďom, ktorí sa tak výrazne zapísali do nášho kultúrneho povedomia, že svet sa nám bez nich zdá akýsi prázdnejší a chudobnejší.

Jeho knižku *Kon-Tiki* som zhltnúť za pár dní ešte ako gymnazista, niekedy v druhej polovici 50.rokov. Pamätám sa, že som ju uviedol do zoznamu prečítaných diel svetovej literatúry, ktorý sme museli odovzdať pri maturite. V detstve som vášnivo holdoval dobrodružným románom, aké písal napríklad Jules Verne, pričom ma obzvlášť vzrušovali knižky o moreplavcoch. Preto mi nemohlo nezaimponovať rozprávanie Thora Heyerdahla o tom, ako spolu s inými štyrmi Nórmami a jedným Švédom v mene istej vedeckej hypotézy podnikol 101-dňovú plavbu plťou z Peru na polynézske ostrovy. Nadchýňalo ma, že sú na svete ľudia, ktorí dokážu aj zo svojho života urobiť verneovku. Čitateľské napätie bolo umocňované tým, že tu nešlo o vybájené dobrodružstvá, ale o záznam skutočných zážitkov a udalostí.

Pravdaže, knižka Thora Heyerdahla nebola mojím prvým dotykom s nórskou skutočnosťou v čase, keď som ešte netušil, že raz v Nórsku natrvalo zakotvím. Dobré sa pamätám na rozhlasové reportáže zo Zimných olympijských hier v Osle r.1952, na ktorých Nóri brali medailu za medailou. Pamätám sa aj na nórske atletické hviezdy 50.rokov, strednotratia Boysena, kladivára Strandliho a oštepára Danielsena. Veľmi silno na mňa zapôsobil životopisný román ruského spisovateľa Jakovleva o polárnom cestovateľovi Roaldovi Amundsenovi. Ako chlapec som sa podľa Amundsenovho vzoru začal "otužovať", t.j. vedome sa vystavovať mrazu, snehu a vetru, aby som si zvykol na drsné poveternostné podmienky. Neodpadlo to. Zimu dosiaľ neznášam, nestal sa zo mňa nijaký otužilec.

Pomerne zavčasu som počul o Bjørnsonovej obrane Slovákov. Pokiaľ ide o Ibsena, mohol som mať dákych 12 rokov, keď som si z bratislavského rozhlasu vypočul inscenáciu jeho hry *Domov bábov*, u nás lepšie známej pod názvom *Nora*. O pár rokov neskôr som túto klasickú hru svetového divadelného repertoáru videl na školskom predstavení v jednom z bratislavských divadiel. Priam ma v chrbte mrazilo vzájomné odcudzenie manželov Helmerovcov, i rezolútny odchod hlavnej hrdinky od manžela a detí v závere drámy. Slabší dojem na mňa urobila vrchárska románová trilógia Trygveho Gulbrandsena, ktorú sme mali doma a ktorú "každý" musel čítať.

Z rozhlasu som poznal Griegovu hudbu, o pár rokov neskôr som sa zoznámil s maliarskym umením Edvarda Muncha, ktoré sa mi stalo celoživotnou láskou. Páčili sa mi aj niektoré Hamsunove romány, aj keď plne ich

dokážem oceniť až teraz, keď ich môžem čítať v originále. Ani autorove smutne známe sympatie k nacizmu mi nevedia pokaziť čitateľský pôžitok z jeho diel. Mimochodom, Hamsunova tvorba bola jedným z dôležitých inšpiračných zdrojov pre značnú časť modernej slovenskej literatúry, práve tak ako Munchovo umenie ovplyvnilo rad slovenských maliarov.

Vráťme sa však k Thorovi Heyerdahlovi. Je pravda, že nie všetky jeho vedecké teórie obstáli v prísnom svetle exaktných dôkazov. Heyerdahl mal tendenciu najprv postulovať hypotézu a až potom dokazovať jej platnosť faktami. Niekedy sa mu to podarilo, inokedy nie. To však pre mňa nie je podstatné. Skôr sa mi zdá sympatické, že tento odvážny a nepokojný cestovateľ, alebo ak chcete pútnik, vnášal do suchého sveta vedy prvky fantázie, napätia a priam apoštolského zanietenia. Takýto, azda trochu romantický prístup ku skutočnosti je blízky aj nám Slovákom. Inou fascinujúcou črtou Heyerdahlovej osobnosti bolo, že sa nikdy nenechal pasívne unášať prúdom času, ale sám si volil životnú cestu, naplňajúc ju tvorivou, nikdy neutíchajúcou činnosťou. Iba nemnohí ľudia v dejinách dokázali tak vedome a intenzívne formovať svoj vlastný život. A Heyerdahl to robil bez toho, že by sa pritom usiloval škodiť iným.

Jednou z najsympatickejších Heyerdahlových vlastností bol jeho dôsledný demokratizmus. Pre neho nejestvovali "vyššie" a "nižšie" kultúry; minulosť, prítomnosť a budúcnosť všetkých národov mu boli rovnako hodnotné a zaujímavé. Heyerdahl bol v najlepšom slova zmysle *svetoobčan*, tak ako nimi boli starí Vikingovia (ktorí nielen plienili, ale aj spoluvytvárali európsku civilizáciu), bezcíselní nórski námorníci a exulanti, ako nimi boli iní veľkí nórski bádatelia C.S.Lumholtz, F.Nansen, R.Amundsen, H.Ingstad (ktorý definitívne dokázal, že Vikingovia boli v Amerike 500 rokov pred Columбом), ako nimi boli významní nórski básnici a spisovatelia L.Holberg, H.Wergeland, H.Ibsen, B.Bjørnson, A.Garborg, A.Skram, K.Hamsun, S.Undset či J.Bjørneboe, alebo výtvarní umelci J.C.Dahl, L.Hervig, F.Thaulow, E.Munch, G.Vigeland a i. Pritom - a to je pre každého ozajstného svetoobčana typické - Heyerdahl nikdy pri svojich cestách nezabúdala, odkiaľ pochádza, vždy sa bez rozpakov, so sebe vlastnou bezprostrednosťou hlásil k svojej nórsкости. Aj keď si za svoje stále bydlisko už dávnejšie zvolil severotaliansku dedinku, vždy rád prichádzal do Nórska, angažoval sa v nórskom spoločenskom dianí a podrobne informoval Nórov o svojej vedeckej a cestovateľskej činnosti.

Takýchto ľudí, ľudí, čo dokážu v sebe spájať svetoobčianstvo s prirodzeným kultúrnym patriotizmom, potrebuje dnešná doba ako soľ. Mali by si to lepšie uvedomovať tí z Heyerdahlových nórskeho krajanov, ktorí by sa najradšej hrali iba na vlastnom piesočku. Ale mali by sme na to pamätať aj my Slováci, ktorí sa dnes tak radi delíme na "národovcov" a "kozmpolitov". Pohľad na život a prácu Thora Heyerdahla nám ešte dlho môže slúžiť ako protilátka k takýmto zjednodušujúcim životným postojom.

Ivan Čičmanec